

Debat Septemberverklaring
Vlaams Parlement - 27 september 2017

Toespraak Bart Somers
Fractievoorzitter Open Vld

Geachte voorzitter,

Geachte leden van de regering,

Collega's,

Toen in 2008 de bank van de Lehmann brothers overkop ging, veroorzaakte dat een planetair domino-effect. Met een nooit geziene wereldwijde recessie tot gevolg. Op een bepaald moment stond onze economie en de welvaart van onze gezinnen letterlijk op instorten. Sindsdien leefden we met stijgende werkloosheid, overheidstekorten, tegenvallende groeicijfers - zelfs met krimpende economieën. Regeringen werden - overal ter wereld - gedwongen om soms brutaal de tering naar de nering te zetten. Een decennium met de wind op kop volgde, moeilijke keuzes, ter plaatse trappelen, pessimisme, somberheid. Tien jaar lang was de boodschap die het beleid aan mensen moest geven alles behalve vrolijk: besparen, besparen, besparen.

Ons land - en Vlaanderen in het bijzonder - heeft die crisis in zijn geheel genomen redelijk goed doorstaan. Daar heeft ook deze regering behoorlijk wat verdienste aan. Ze heeft de tekorten weggewerkt, meer dan 2 miljard euro bespaard. Vlaanderen heeft dat gedaan zonder onze samenleving te ontwrichten.

Vandaag zitten we eindelijk in een andere economische context. Internationaal en in onze regio. De groei trekt aan, de jobcreatie is robuust. En dat betekent goed nieuws voor alle Vlamingen. Voor zij die ondernemen en voor al wie actief

is op de arbeidsmarkt. Het geeft vertrouwen in de toekomst. En voor wie werkloos is of nog studeert, biedt dit meer kansen op een job. En voor de mensen die steun behoeven, die moeten kunnen rekenen op onze welvaartstaat, garandeert deze groei dat er ook morgen voldoende middelen beschikbaar zullen zijn om hen te ondersteunen.

Deze nieuwe economische context was broodnodig. Want na een decennium van onzekerheid en stagnatie snakken mensen naar een kentering, een nieuwe start. Het recept van zo'n nieuw beleid heeft volgens ons drie onontbeerlijke ingrediënten. Vertrouwen, optimisme en vrijheid. De begroting biedt ze alle drie. Vertrouwen omdat de begroting gezond is. Optimisme omdat Vlaanderen opnieuw investeert. En vrijheid omdat ze de lasten voor de burgers verlaagd en toelaat dat mensen zelf meer over hun inkomsten kunnen beschikken.

Minister van financiën Bart Tommelein kan een gezonde begroting voorleggen, structureel in evenwicht. Het is bovendien een investeringsbegroting. Voor het derde jaar op rij doet Vlaanderen extra inspanningen. Meer dan 600 miljoen euro extra. Een goede zaak, want wie investeert kijkt naar de toekomst.

Sommigen zullen beweren dat de investeringen netjes gespreid werden over alle ministers. Ik vind dat een sterkte. Het bewijst dat de Vlaamse regering een team is. En dat deze regering een brede focus heeft wanneer het gaat over de noden van de Vlamingen. Bovendien - als je ziet waarin men investeert - zitten de prioriteiten van de regering en van de ministers goed. Als ik er twee mag uithalen: onze jeugd en onze economie. Er komt een pak geld bij voor extra schoolgebouwen. Er komen extra werkingsmiddelen voor het kleuteronderwijs. En ook het jeugdwerk kan dankzij minister Gatz rekenen op extra steun. Middelen die één doel hebben: onze kinderen en jongeren sterker maken. Hun

talenten ontwikkelen. Zorgen ze dat ze op eigen benen kunnen staan, dat ze de toekomst, hun toekomst kunnen veroveren.

De regering zal ook verder investeren in onze bedrijven en KMO's. Opnieuw worden de middelen voor onderzoek en ontwikkeling opgetrokken.

Levensnoodzakelijk om de toekomst van onze economie, onze jobs en dus onze welvaart veilig te stellen.

Ook op andere vlakken blijft de Vlaamse regering erg ambitieus. De septemberverklaring van de minister-president bevat heel wat werven. Onze parlamentsvoorzitter Jan Peumans, naar wie we altijd met veel aandacht proberen te luisteren, hield een pleidooi voor een sterk parlement, dat de waan van de dag achter zich laat en zich concentreert op de langere termijn. Welnu: onze fractie zou hier de regering willen oproepen om het parlement ook het komende jaar actief te betrekken bij de uitwerking van haar grote werven. Want laten we eerlijk zijn: de dossiers waar ministers het parlement vanaf de aanvang actief betrokken hebben vaak het beste resultaat en het grootste draagvlak opgeleverd.

Collega's,

De begroting van Tommelein is niet alleen gezond, het is niet alleen een investeringsbegroting, ze is nog op een derde manier een begroting die beantwoord aan wat wij liberalen van een begroting verwachten. Ze zit niet in

de zakken van de mensen, ze verhoogt geen belastingen. Integendeel: ze doet net het omgekeerde.

We hebben het al uitvoerig gehad in dit debat over de energieheffing. Toen Bart Tommelein voor de zomer aankondigde dat hij die heffing kon decimeren, deed dat bij sommigen de wenkbrauwen fronsen. Niet alleen bij de oppositie, maar ook - hier en daar - binnen de meerderheid. Men geloofde het niet. Men wilde cijfers zien. Vandaag, twee maanden later, is er een akkoord om de heffing te drastisch verlagen. Tot amper 9 euro per jaar voor een gezin met een gemiddeld verbruik. Bovendien worden 280.000 gezinnen met een sociaal tarief volledig vrijgesteld. En ook voor de bedrijven gaat de heffing naar omlaag. Tommelein houdt woord. En namens de fractie wil ik u danken voor deze indrukwekkende prestatie.

Deze drastische belastingverlaging roept bij sommigen vragen op. Als ik sommigen bezig hoor hebben ze precies heimwee naar de energieheffing en zouden ze ze opnieuw willen invoeren. Het is ook niet gemakkelijk om oppositie te voeren tegen belastingverlagingen. Daarom proberen ze twijfel te zaaien. Het is nochtans eenvoudig. Dat de factuur voor gezinnen en bedrijven nu naar omlaag kan, heeft alles te maken met de keuze die deze minister van energie maakt. De keuze voor een breuk met de aanpak van het verleden. Dat beleid van het verleden, een beleid dat onder meer de SP.a aanhing, was in wezen een peperduur subsidiebeleid. Zij probeerden een klimaatomslag te realiseren door onbetaalbare megasubsidies uit te keren, waarvoor je het geld moet gaan halen bij de gezinnen en bedrijven. Een beleid dat zichzelf niet alleen financieel vastreed, maar bovendien ook zo het draagvlak voor een energieomslag bij de bevolking vernietigde. Hun aanpak bezorgde het klimaatbeleid een slechte naam. Het stond gelijk met betalen en betuttelen. En

hun aanpak werd bovendien helemaal ongeloofwaardig met de miljardensubsidies voor biomassa centrales, omdat niemand kon uitleggen wat daar nu in godsnaam duurzaam aan was.

Die socialistische aanpak bracht ons volledig in het moeras. Onbetaalbaar, niet duurzaam, geen draagvlak.

Met minister Tommelein gaat deze regering resoluut de andere richting uit. Geen subsidiebeleid, maar een kader waarbij investeren in groene energie rendabel is. Voor mensen en bedrijven. Je verdient eraan en het is goed voor het klimaat. Geen draagvlak vernietigen maar integendeel enthousiasme creëren voor de klimaatomslag. Die andere JF Kennedy achterna: "Vraag niet wat de overheid voor ons klimaat kan doen, maar vraag wat jij zelf kan doen."

Dat is het wezenlijke verschil tussen een socialistische en een liberale aanpak. De ene denkt dat de staat het moet doen, dan andere weet dat bedrijven en mensen het verschil kunnen maken. De ene zweert bij subsidies en belastinggeld, dan andere zet in op marktprincipes en rentabiliteit.

En die radicale ommekeer van het beleid vertaalt zich ook op het terrein. De omslag zit in een stroomversnelling. De Tommelturbo is aangeslagen. Eind augustus werd de kaap van 300.000 zonnepaneleninstallaties in Vlaanderen gerond. De Vlaming heeft zonne-energie herontdekt en de sector herleeft. In juni raakte ook bekend dat er in Vlaanderen al voor meer dan 1000 Megawatt windenergie wordt opgewekt. En tussen 2015 en 2016 verdrievoudigde het aantal inschrijvingen van milieuvriendelijke personenwagens. Het toont aan dat je als politicus niet steeds met miljoenen euro's belastinggeld moet zwaaien om mensen hun gedrag te wijzigen. Een duidelijke visie en een flinke portie gedrevenheid helpen u al een heel eind op weg. De boodschap is glashelder: wie investeert in groene energie, betaalt minder belastingen en wint. Meer en

meer mensen hebben er oren naar en helpen zo onze klimaatdoelstellingen te bereiken. En ja, er moet nog meer gebeuren en we zijn ervan overtuigd dat de Vlaamse regering en Bart Tommelein die extra inspanningen zullen doen en mensen en bedrijven zullen overtuigen daarbij maximaal te helpen. Wat boven kijf staat is duidelijk: de omslag is ingezet.

Maar ook op andere vlakken kiest deze regering voor belastingverlagingen. In de personenbelasting, waar de federale taxshift integraal wordt doorgegeven aan de burgers. Op die manier zet de Vlaamse regering zich helemaal op lijn met de jobstrategie van de federale regering. Samenwerkingsfederalisme in de praktijk. Maar ook onze eigen Vlaamse belastingen gaan omlaag. Na de lastenverlagingen voor bedrijven en werkgevers vorig jaar, worden nu de erfenisrechten aangepakt. Die zijn vandaag soms onrechtvaardig hoog. Ook hier bouwt de Vlaamse regering als samenwerkingsfederalisten verder op de hervormingen die op federaal vlak werden doorgevoerd. De Kamer keurde deze zomer de hervorming van het erfrecht goed, aangepast aan de huidige sociologische realiteit, met meer vrijheid voor de erflater. Maar die vrijheid krijgt maar echt gestalte als de tarieven volgen. Want wat voor zin heeft het dat je in de zijlijn kan laten erven, als de staat met alles aan de haal gaat. De echte vrijheid inzake erfrecht wordt hier gecreëerd, in ons parlement. Door de hervorming door te trekken op fiscaal vlak. Erfenisrechten worden logischer en billijker en in sommige gevallen verlaagd. En ook de erfenissprong, waarbij grootouders rechtsreeks hun kleinkinderen kunnen laten erven, zal niet meer fiscaal worden bestraft. Niet de staat, maar kleinkinderen hebben immers recht op wat grootouders hun willen nalaten.

Collega's,

De septemberverklaring van de minister-president zorgt voor vertrouwen en hoop. Mensen snakken daar naar. De internationale context: Putin, Erdogan, Trump, Brexit, het Midden-Oosten, Noord-Korea,... ze zorgen stuk voor stuk voor onzekerheid. Doe daar nog eens tien jaar economische stagnatie bij en je begrijpt dat mensen verlangen naar een nieuwe houvast. Sommigen vluchten daarbij weg in het verleden, lopen de profeten van schijnoplossingen achterna, laten zich verleiden door een discours van afgunst, haat en verdeeldheid. We weten waar dat alles toe leidt. De geschiedenis heeft ons dat keer op keer geleerd.

Vertrouwen, optimisme en vrijheid zijn het enige juiste antwoord. Zij zijn een dam tegen extremisme en populisme. Nog niet iedereen ziet dat we na jaren moeilijkheden eindelijk in rustiger vaarwater terecht komen. Let wel: we zullen nog altijd op de centen moeten letten en van op grote schaal uitdelen kan er geen sprake zijn. Maar er is terug zuurstof. En als mensen dat voelen, als een regering dat mee dragen kan, dan zal dat betere perspectief sneller doorsijpelen tot in de huiskamers. Het zal mensen en bedrijven motiveren en vertrouwen geven. De ene om opnieuw te investeren, de andere terug te solliciteren of te studeren.

Dat alles kan de opwaarste spiraal waar we stilaan in terecht komen alleen maar versterken. De gerichte investeringen van de overheid, het ondernemerschap van onze bedrijven, het optimisme van mensen: dat is de cocktail voor nieuwe Vlaamse welvaart.

Vlaanderen is een welvarende regio. Ze behoort zonder reserve bij de Europese top wat betreft levenskwaliteit en rijkdom. Maar dat mag ons niet blind maken voor zij die daar niet of onvoldoende van kunnen genieten. Het armoederisico is klein in onze regio, zeker in internationaal perspectief. We leven ook in één

van de meest egalitaire samenlevingen ter wereld. Bijna nergens is de kloof tussen de rijkste 10 procent en de armste 10 zo klein als hier. Dat er tijdens onze debatten en ons parlementair werk zoveel aandacht gaat naar armoedebestrijding is verbazend maar tegelijk een goede zaak. Het zegt iets over de ethiek van onze maatschappij. We willen geen koude samenleving zijn, we hebben de ambitie om niemand achter te laten. Elke mens telt. Armoede bestrijden is de vrijheid van mensen versterken en is dus ook voor ons, liberalen, een kerntaak van de overheid.

Maar armoedebestrijding is geen eenvoudige zaak. Vaak maatwerk, arbeidsintensief, complex. Een geheel van niet alleen materiele maar ook sociale, etnisch-culturele en psychologische factoren. Daarom is het een goede zaak dat de Vlaamse regering ook hier extra inspanningen doet. En dat op tal van domeinen. Met extra middelen voor de bouw van sociale woningen, met het wegwerken van taalachterstand bij kleuters, met extra geld voor de sociale economie. In extra banen bij de maatwerkbedrijven, de vroegere beschutte werkplaatsen. En ik verwijs naar de extra inspanningen die er zullen komen in de jeugdzorg. Zodat jongeren die nood hebben aan met psychologische ondersteuning, die sneller krijgen. Zijn daarmee alle problemen opgelost, alle noden beantwoord. Natuurlijk niet, maar het sociaal engagement van deze regering staat zonder meer buiten kijf. En laten we vooral niet vergeten dat werkgelegenheid, een job de beste manier, de meest duurzame manier is om het grootste deel van de mensen structureel uit de armoede halen. En op dit vlak zijn de 66.000 nieuwe banen die eraan komen misschien wel het belangrijkste wapen tegen armoede. 66.000 kansen, 66.000 keer hoop gecreëerd door deze regering.

Collega's,

Tot slot is er nog een laatste grote uitdaging voor Vlaanderen waar ik wil bij stilstaan. Dat is de vraag hoe we met diversiteit omgaan. De minister-president heeft in zijn septemberverklaring een kader geschetst hoe we nieuwkomers zo snel mogelijk kunnen integreren. Hij wees terecht op het belang van de kennis van het Nederlands en het onverkort bewaken van de grondbeginselen waarop onze samenleving stoelt. De minister-president deed ook een oproep aan iedereen om mee te werken aan de integratie.

Maar ondertussen leven in Vlaanderen al mensen van de tweede, derde en zelfs vierde generatie. Ze hebben een migratie-achtergrond maar zijn hier geboren. Ze spreken steeds vaker onze taal, ook thuis. Ze groeiden op in Vlaanderen, liepen er school. En toch is er nog te vaak een kloof, leven we in gescheiden werelden. Deze segregatie bestrijden, meer met en niet naast elkaar leven is een van de grootste uitdagingen. Inzonderheid in onze steden. Ook hier is er nood aan een nieuwe start. En opvallend, een nieuw beleid heeft hier dezelfde recepten nodig. Vertrouwen, optimisme en vrijheid. Een beleid dat minder het conflict uitvergroot, maar inzet op wederzijds vertrouwen. Een beleid ook dat mensen niet steeds problematiseert, maar net helpt, ondersteunt. Dat mensen niet opzet tegen elkaar, maar bij elkaar brengt. Een beleid - om onze kamervoorzitter te parafraseren - dat mensen niet uit elkaar drijft met brutale tweets, maar bijeenbrengt met menselijkheid en moed. We moeten de succesverhalen naar boven brengen, omdat ze inspireren. Het defaitisme van doemdenkers en onheilsprofeten achter ons laten en meer vertrouwen en optimisme uitstralen als het over diversiteit gaat. Een beleid voeren dat de vrijheid van elkeen garandeert, op de allereerste plaats door discriminatie en racisme veel consequenter aan te pakken, want die pest maakt

de vrijheid van mensen kapot. Een beleid dat achterstelling bestrijdt, echte gelijke kansen promoot. Een beleid dat ons bevrijdt van onze vooroordelen en angsten. Die de nieuwe gekleurde samenleving niet als een bedreiging maar als een realiteit ziet, een opportuniteit zelfs. Met een regering die moedig is en net als bij de klimaatomslag ook hier van ons allen inspanningen durft vragen. Een regering die duidelijk maakt dat we ons allemaal moeten inpassen in die veranderde wereld, zoals we ons allemaal moeten aanpassen aan de klimaatomslag. En dat we daar allemaal beter van kunnen worden. Wat minister Sven Gatz doet in het jeugdwerk, met zijn ambitie om kleur te brengen in onze scouts en chiro, is terzake inspirerend. Als we echt één gemeenschap willen zijn, zal dat immers alleen lukken door samen te leven. Niet door de anderen te dwingen een kopie te worden van onszelf, maar door te begrijpen dat diversiteit de vrijheid van ons allen groter en sterker maakt. Hier is nog werk aan de winkel, maar als we de kernwoorden vertrouwen, optimisme en vrijheid voor ogen houden, moet ook dat lukken. Ik dank u.